

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІГРОВІ ЗАСОБИ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розкривається використання інтелектуально-ігрових засобів для формування у студентів необхідних навиків визначення понять основними способами, які виділяють у логіці.

Ключові слова: інтелектуальна гра, поняття, способи визначення понять, логіка, рефлексія

Abstract

It reveals the use of intellectual-gaming tools to form students the necessary skills to define concepts in the main ways that distinguish in logic.

Keywords: intellectual game, concept, ways of defining concepts, logic, reflection

Оволодіння тією чи іншою професійною сферою неминуче передбачає засвоєння відповідної мови, набору відповідної термінології. Робота в цій сфері в якості дослідника включає опис нових об'єктів, що вивчаються, а потім пояснення та формування за потреби нових понять для позначення відкритих особливостей, закономірностей даних об'єктів. У таких ситуаціях дослідник стикається з проблемою визначення понять. Логіка за свою довготривалу історію випрацювала ефективні способи визначення понять, але ці способи має освоїти дослідник, який лише починає свою діяльність і ще немає відповідного досвіду в цій сфері.

Формування навиків визначення понять у студентів не може обмежуватися лише надання їм знань про основні способи визначення понять. Маємо необхідність, щоб вони практикувались у побудові таких визначень. Одним з дієвих способів, на наш погляд, є використання інтелектуально-ігрової форми гри «Надувалівка». Основні правила цієї гри такі:

Учасники діляться на кілька команд, оптимально 4-5 команд, ведучий зачитує їм або роздає роздруковані певну кількість невідомих слів. Кожна команда намагається дати цим словам правдоподібні визначення, записує їх на аркуші і віддає ведучому.

Після збору відповідей команд, ведучий їх перемішує, щоб не була відома приналежність відповіді тій чи іншій команді. Після цього ведучий зачитує вголос всі версії визначення певного слова, довільно серед них вставляючи правильне визначення.

Наступний етап – це вибір командами правильного визначення на їх погляд, свою версію вибирати не можна.

У випадку правильної відповіді команда отримує 2 очки, у випадку неправильної відповіді 0 очок. Додатково кожна команда отримує очко, коли її версію вибрала якась з команд суперників, тобто коли когось вдалось «надути», ввести в оману.

Наступний раунд відбувається за такою ж схемою, але першою відповідає наступна в черзі команда, щоб забезпечити рівність умов учасників змагання.

Грає триває до тих пір, поки не будуть зіграні всі слова. Переможець визначається по найбільшій сумі зароблених очок. У випадку рівності очок, перевага надається команді, яка дала більше правильних відповідей [1]. Є чимало різновидів цієї гри зі своїми специфічними правилами з ними можна детальніше познайомитись у роботі Понікарова Є. [2] або [3] або [4].

На заняттях в курсах логіки, філософії, критичного мислення, способів протидії маніпуляціям свідомості нам мало просто провести гру, треба щоб у студентів сформувались навички з визначення понять різними способами. Для цього командам роздаються аркуші на яких зазначено відповідний спосіб визначення, з його характеристиками та прикладами визначень. Наводимо зразок необхідних навчальних матеріалів (зміст їх базується на підручнику «Логіка» Кирилова В.І. та Старченка А.О. [5] та [6]

Визначення через рід і видову відмінність (включає в себе два етапи):

- підведення поняття, що визначається під більш широке за об'ємом родове поняття. Приклад: “футбол” – “спорт”.
- вказання видової відмінності, тобто ознаки, що відрізняє предмет, який визначається від інших предметів, що відносяться до того ж роду.

Видова відмінність належить тільки даному виду і відрізняє його від інших видів, що входять в даний рід.

Видову відмінність не завжди можна здійснити за допомогою лише однієї ознаки, їх може бути кілька.

Генетичне визначення, що вказує на походження предмету, на спосіб його утворення. Приклад: куля є тіло, утворене обертанням кола навколо одного з своїх діаметрів.

Визначення через вказівку на відносини предмета до своєї протилежності. Приклад: “Свобода є пізнана необхідність”.

Номінальне визначення це визначення, за допомогою якого в заміну опису якого-небудь предмету вводиться новий термін (ім`я), пояснюється значення терміну, його походження і т.п. Валюта – сукупність грошових знаків певної держави. Приклад: наука, що вивчає процеси самоорганізації, динаміку хаосу називається синергетика.

У ході заняття студенти мають придумати визначення, наприклад до восьми запропонованих слів, використавши по два рази кожен із запропонованих видів визначення поняття. Таким чином ми спонукаємо студентів до активного використання теоретичних знань в практичній діяльності, а через гру ще й додаємо емоційний компонент, який сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

По завершенню гри варто студентам надати по кілька визначень зроблених командами суперників, щоб вони провели аналіз як справились завданнями їх опоненти. Тобто необхідно вказати який вид визначення використали у тому чи іншому випадку їх суперники, де вони припустились помилок, а де зробили вірно. Доцільно також давати студентам завдання із з'ясування чому певні запропоновані визначення були сприйняті іншими командами як вірні, які їх елементи, структурна побудова переконали інших учасників гри, що це є вірне визначення.

Така рефлексія над чужими й своїми інтелектуальними актами сприяє значно ефективнішому засвоєнню матеріалу по визначенню понять, а згодом до більш високопродуктивної науково-пізнавальної діяльності студентів. Вміння визначати поняття, знати відповідні способи визначень дають можливість легко виявляти, коли хтось здійснює підміну понять, оперує навмисно невірні визначеними поняттями з метою маніпуляції свідомістю й таким чином уберегтись від шкідливого впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. [/www.e-reading.club/chapter.php/148227/636/Balandin_-
Bol%27shaya_kniga_intellektual%27nyh_igr_i_zanimatel%27nyh_voprosov_dlya_umnikov_](http://www.e-reading.club/chapter.php/148227/636/Balandin_-_Bol%27shaya_kniga_intellektual%27nyh_igr_i_zanimatel%27nyh_voprosov_dlya_umnikov_)
2. <http://nesprosta.tripod.com/pony-car/pony-car4.htm>
3. http://rulibs.com/ru_zar/child_education/balandin/0/j581.html
4. <https://studkom.timepad.ru/event/1064/>
5. Кириллов В.И., Старченко А.А. Логика: учебник для юридических вузов и факультетов. – М.: Высшая школа, 1987. – 217 с.
6. Кондаков Н.И. Введение в логику. М.: Издательство «Наука», 1967. – 466 с.

Теклюк Анатолій Іванович – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, директор Головного центру виховної роботи ВНТУ, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail gcvr216@gmail.com

Anatoliy Ivanovich Teklyuk - Candidate of Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy and Humanities, Director of the Main Center for Educational Work VNTU, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail gcvr216@gmail.com